

UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA GDAŃSKA

z dnia ..... 2016 r.

w sprawie nadania nazwy Plac Władysława Bartoszewskiego

Na podstawie art. 18, ust. 2, pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446; zm. poz. 1579), Uchwały NR L/1126/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym w Gdańsku (Dz. Urz. Województwa Pomorskiego z 2014 r. poz. 1534) **uchwala się, co następuje:**

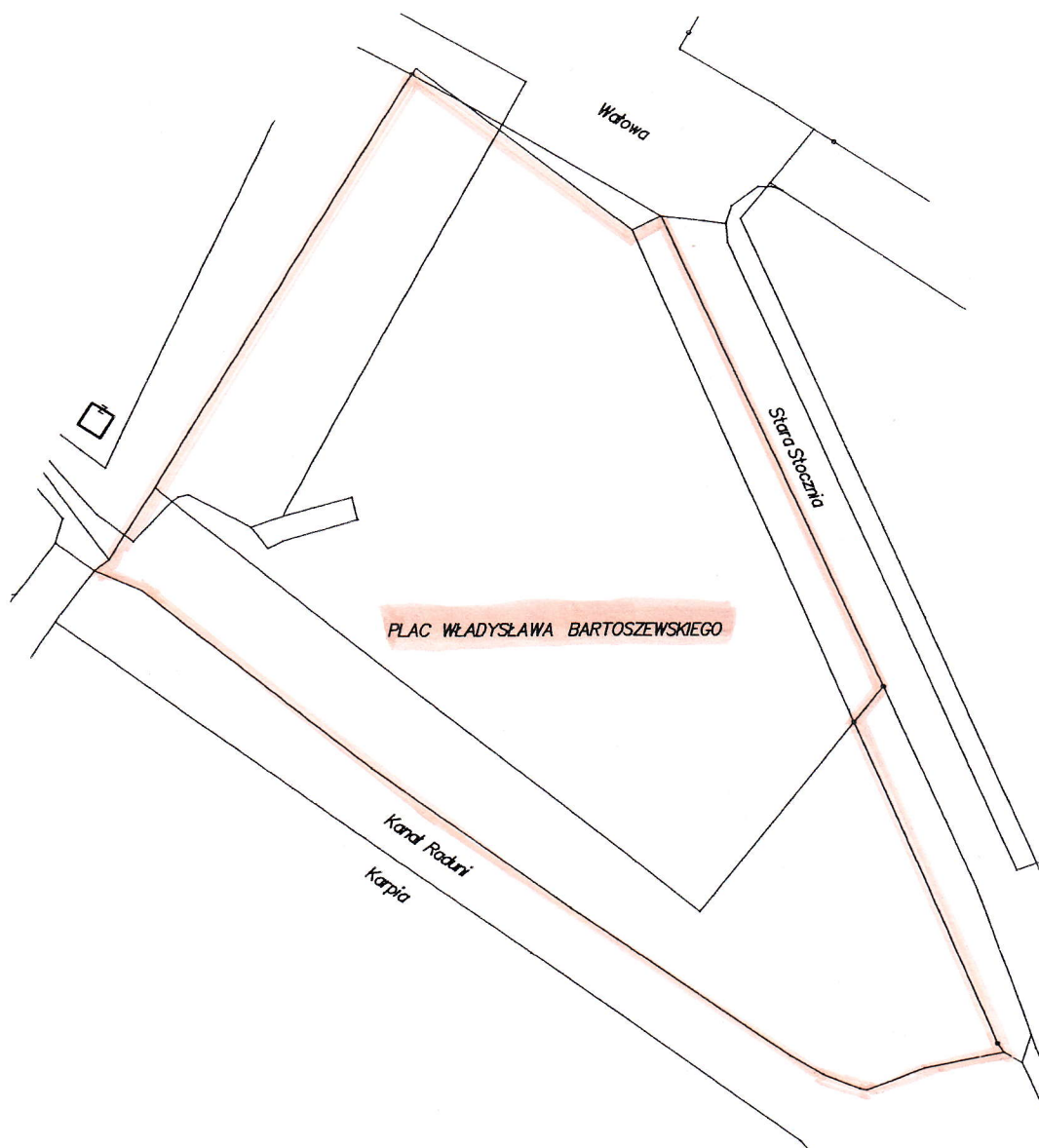
§ 1. W Gdańsku - Śródmieściu placowi zlokalizowanemu w rejonie ulic: Stara Stocznia i Wałowej oraz Kanału Raduni, którego lokalizację określa załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały, nadaje się nazwę **Plac Władysława Bartoszewskiego**.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady
Miasta Gdańska

Bogdan Oleszek

Gdańsk - ŚRÓDMIEŚCIE

Lokalizacja

Plac Władysława Bartoszewskiego

Uzasadnienie

Z inicjatywy Muzeum II Wojny Światowej z wnioskiem o nadanie nazwy **Plac Władysława Bartoszewskiego** wystąpił Prezydent Miasta Gdańska i Klub Radnych Platformy Obywatelskiej.

Życiorys

Władysław Bartoszewski - urodzony 19 lutego 1922 w Warszawie, był synem Władysława i Beaty Bartoszewskich. Z pierwszą żoną Antoniną Mijał-Bartoszewską miał syna Władysława Teofila Bartoszewskiego. Jego drugą żoną była Zofia Bartoszewska.

Absolwent Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Warszawie (1937) oraz Liceum Humanistycznego Towarzystwa Wychowawczo-Oświatowego „Przyszłość” w Warszawie, maturę zdał w 1939 r. Od października 1941 do początku 1944 studiował polonistykę na tajnym Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. W grudniu 1948 został przyjęty na trzeci rok polonistyki na Wydziale Humanistycznym UW. Studia zostały przerwane aresztowaniem w grudniu 1949.

W latach 1973–1982 i 1984–1985 prowadził jako starszy wykładowca wykłady historii najnowszej (ze szczególnym uwzględnieniem wojny i okupacji) na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W latach 1983–1984 i 1986–1990 był profesorem wizytującym Uniwersytetu Ludwiga-Maksymiliana w Monachium. Między 1984 a 1986 gościnnie wykładał na Katolickim Uniwersytecie Eichstätt-Ingolstadt, a od 1988 do 1989 wykładał na Uniwersytecie w Augsburgu.

II wojna światowa i okupacja

We wrześniu 1939 uczestniczył w cywilnej obronie Warszawy jako noszowy. Od maja 1940 pracował w administracji Przychodni Społecznej nr 1 Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie. 19 września 1940 został zatrzymany na Żoliborzu w masowej obławie zorganizowanej przez okupantów niemieckich. Od 22 września 1940 był więźniem niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz (numer obozowy 4427). Z obozu został zwolniony 8 kwietnia 1941 dzięki staraniom Polskiego Czerwonego Krzyża.

Za pośrednictwem Hanny Czaki, nawiązał kontakt ze Związkiem Walki Zbrojnej, któremu w lecie 1941 przekazał sprawozdanie z obozu Auschwitz. W lecie 1942 włączył się w działalność Frontu Odrodzenia Polski – konspiracyjnej katolickiej organizacji społeczno-wychowawczej i charytatywnej, kierowanej przez Zofię Kossak.

W sierpniu 1942 został żołnierzem Armii Krajowej. Pracował w Podwydziale „P” Wydziału Informacji Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej AK pod pseudonimem *Teofil*. Od września 1942 zaangażował się z ramienia FOP w działalność Tymczasowego Komitetu Pomocy Żydom „Żegota” (od 4 grudnia 1942 działającego jako Rada Pomocy Żydom „Żegota” przy Delegacie Rządu RP na Kraj). Od listopada 1942 do września 1943 pracował jako sekretarz redakcji katolickiego miesięcznika „Prawda”, zaś od jesieni 1942 do wiosny 1944 był redaktorem naczelnym katolickiego miesięcznika „Prawda Młodych”.

W listopadzie 1942 został zastępcą kierownika Komórki Więziennej Wydziału Bezpieczeństwa Departamentu Spraw Wewnętrznych Delegatury Rządu na Kraj,

która zajmowała się organizowaniem pomocy dla więźniów, m.in. osadzonych na Pawiaku. W lutym 1943 rozpoczął pracę na stanowisku referenta informacyjnego i zastępcy kierownika Referatu Żydowskiego Departamentu Spraw Wewnętrznych Delegatury Rządu na Kraj Witolda Bieńkowskiego ps. „Wencki”. W ramach działalności w „Żegocie” i Referacie Żydowskim zajmował się współorganizowaniem pomocy dla uczestników powstania w getcie warszawskim w kwietniu 1943.

Od 1 sierpnia 1944 uczestniczył w powstaniu warszawskim. Był adiutantem dowódcy placówki informacyjno-radiowej „Anna” Kazimierza Ostrowskiego i redaktorem naczelnym czasopisma „Wiadomości z Miasta i Wiadomości Radiowe”. 20 września rozkazem komendanta Okręgu Warszawa AK Antoniego Chruściela „Montera” został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami (na wniosek szefa Biura Informacji i Propagandy KG AK płk. Jana Rzepeckiego). 1 października mianowany przez dowódcę AK gen. Tadeusza Komorowskiego „Bora” na stopień podporucznika (również na wniosek Rzepeckiego). 4 października odznaczony Krzyżem Walecznych.

Warszawę opuścił 7 października 1944. Działalność konspiracyjną kontynuował w Biurze Informacji i Propagandy KG AK w Krakowie. Od listopada 1944 do stycznia 1945 pełnił funkcję sekretarza redakcji „Biuletynu Informacyjnego”. Pod koniec lutego 1945 powrócił do Warszawy, gdzie rozpoczął służbę w pionie informacyjno-propagandowym

Od maja do sierpnia 1945 służył w Oddziale VI sztabu Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj (ds. informacji i propagandy). Jego przełożonym był Kazimierz Moczarski. 10 października 1945 przed Komisją Likwidacyjną AK Obszaru Centralnego ujawnił fakt służby w Armii Krajowej.

Jesienią 1945 podjął współpracę z Instytutem Pamięci Narodowej przy Prezydium Rady Ministrów oraz z Główną Komisją Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce, w czym bardzo pomocne okazywały się zebrane przez niego w okresie okupacji informacje o zbrodniach hitlerowskich, sytuacji w obozach koncentracyjnych i więzieniach oraz o zagładzie Żydów.

W lutym 1946 rozpoczął pracę w redakcji „Gazety Ludowej” (centralnego organu prasowego Polskiego Stronnictwa Ludowego, kierowanego przez Stanisława Mikołajczyka). Wkrótce wstąpił w szeregi PSL, które było w tym czasie jedynym liczącym się ugrupowaniem opozycyjnym wobec władz komunistycznych. We wrześniu 1946 został wybrany członkiem zarządu powiatowego partii w Warszawie Śródmieście.

W związku z działalnością w opozycyjnym PSL został wkrótce poddany represjom przez organy bezpieczeństwa. 15 listopada 1946 pod fałszywym zarzutem szpiegostwa został aresztowany i uwięziony w siedzibie Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. W grudniu przeniesiono go do więzienia przy ul. Rakowieckiej, skąd został zwolniony 10 kwietnia 1948 z powodu gruźlicy. Ponownie aresztowany 14 grudnia 1949. Więziony był w budynku MBP oraz w więzieniu przy Rakowieckiej. 29 maja 1952 został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie na karę 8 lat pozbawienia wolności za szpiegostwo. W kwietniu 1954 przeniesiono go do więzienia w Rawiczu, a w czerwcu do więzienia w Raciborzu. Ze względu na zły stan zdrowia został w sierpniu 1954 zwolniony na roczną przerwę w odbywaniu kary. W okresie odwilży po śmierci Stalina, 2 marca 1955 orzeczeniem Najwyższego Sądu Wojskowego został uznany za niesłusznie skazanego. Powrócił następnie do działalności publicystycznej, w sierpniu 1955 obejmując kierownictwo redakcji

wydawnictw fachowych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Od sierpnia 1955 był rozpracowywany przez służby specjalne władz komunistycznych.

Działalność od 1956

Od lipca 1956 publikował teksty w tygodniku „Stolica”, od stycznia 1957 był członkiem redakcji, a od lata 1958 do grudnia 1960 był także sekretarzem redakcji. Od lipca do września 1956 opublikował serię artykułów na temat powstania warszawskiego w tygodniku „Świat”. W sierpniu 1957 podjął współpracę z „Tygodnikiem Powszechnym”.

18 kwietnia 1963 został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski za pomoc udzielaną Żydom w trakcie wojny (na wniosek Żydowskiego Instytutu Historycznego). Od września do listopada 1963 przebywał w Izraelu na zaproszenie Instytutu Jad Waszem, gdzie w imieniu Rady Pomocy Żydom „Żegota” odebrał dyplom *Sprawiedliwy wśród Narodów Świata* (medal *Sprawiedliwy wśród Narodów Świata* otrzymał w 1966).

Od listopada do grudnia 1963 przebywał w Austrii, gdzie nawiązał liczne kontakty z austriackimi środowiskami intelektualnymi i politycznymi. W listopadzie 1963 rozpoczął współpracę z Radiem Wolna Europa. W kolejnych latach podróżował do RFN, Wielkiej Brytanii, Włoch, Izraela, a także do USA, gdzie kontaktował się zwłaszcza z przedstawicielami polskiej emigracji (m.in. z Janem Nowakiem-Jeziorańskim, Adamem i Lidią Ciołkoszami, Janem Karskim, Czesławem Miłoszem czy Gustawem Herlingiem-Grudzińskim). Od maja 1966 był rozpracowywany przez Wydz. II Dep. III MSW.

Od 1969 do 1973 był prezesem Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki, a w grudniu 1969 został wybrany do Zarządu Polskiego PEN Clubu. Między 1972 a 1983 pełnił funkcję sekretarza generalnego polskiego PEN Clubu.

Był czynnym uczestnikiem I Kongresu Kultury Polskiej 11 i 12 grudnia 1981, przerwano go przez wprowadzenie stanu wojennego. Od lipca 1982 wchodził w skład zespołu „Tygodnika Powszechnego” (zrezygnował w grudniu 2007 po zmianach personalnych w redakcji pisma). W 1984 został członkiem rzeczywistym Instytutu Józefa Piłsudskiego w USA, a w 1986 jednym z wiceprezesów Instytutu dla Studiów Polsko-Żydowskich w Oksfordzie. W 1986 prezydent RP na emigracji, Edward Raczyński, odznaczył go Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Uczestniczył w wielu międzynarodowych konferencjach i sympozjach poświęconych problematyce II wojny światowej, zagładzie Żydów, stosunków polsko-niemieckich i polsko-żydowskich oraz roli intelektualistów w polityce. Wygłosił szereg odczytów i referatów na różnorodnych forach międzynarodowych.

Działalność opozycyjna

W 1970 w związku z aktywną działalnością opozycyjną i licznymi kontaktami w krajach zachodnich został objęty zakazem druku w Polsce (do jesieni 1974) oraz poddany innym represjom (rewizje, odmowy wydania paszportu, rozpowszechnianie fałszywek; w latach 1971 i 1972–1973 objęty śledztwami prokuratorskimi). W 1974 zaangażował się w działalność zmierzającą do ułaskawienia skazanych członków organizacji „Ruch” (m.in. Stefana Niesiołowskiego, Andrzeja i Benedykta Czumów). Współpracował z Polskim Porozumieniem Niepodległościowym. W styczniu 1976 był jednym z pierwszych

sygnatariuszy listu intelektualistów protestujących przeciwko zmianom w Konstytucji PRL. Od 1978 był członkiem i wykładowcą Towarzystwa Kursów Naukowych.

21 sierpnia 1980 podpisał list intelektualistów do strajkujących robotników Wybrzeża. W latach 1980–1981 był członkiem NSZZ „Solidarność”. W grudniu 1980 znalazł się wśród założycieli Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania przy Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 został internowany; początkowo w areszcie na Białolece, a następnie w ośrodku internowania w Jaworzu na poligonie drawskim. Z internowania zwolniono go 3 maja 1982.

III Rzeczpospolita

Od września 1990 do marca 1995 pełnił funkcję ambasadora RP w Austrii. W 1995 był ministrem spraw zagranicznych w rządzie Józefa Oleksego (jako tzw. minister prezydencki desygnowany przez Lecha Wałęsę).

W Bonn, 28 kwietnia 1995, jako jedyny zagraniczny mówca wystąpił z przemówieniem podczas uroczystej sesji Bundestagu i Bundesratu z okazji 50 rocznicy zakończenia II wojny światowej.

22 grudnia 1995 podał się do dymisji w związku z zakończeniem pełnienia funkcji prezydenta przez Lecha Wałęsę. Ponownie sprawował urząd szefa dyplomacji od lipca 2000 do października 2001 w rządzie Jerzego Buzka. W latach 1997–2001 zasiadał w Senacie, gdzie przewodniczył Komisji Spraw Zagranicznych i Komisji Integracji Europejskiej, a jako marszałek senior przewodniczył inauguracyjnemu posiedzeniu Senatu.

20 listopada 2007 został przez premiera Donalda Tuska powołany na sekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów do spraw dialogu międzynarodowego. Pozostał na tej funkcji również w drugim gabinecie Donalda Tuska oraz w rządzie Ewy Kopacz, pełniąc ją aż do czasu swojej śmierci 24 kwietnia 2015.

Działalność społeczna i naukowa

W latach 1990–2000 był przewodniczącym Międzynarodowej Rady Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, a w latach 2000–2014 był przewodniczącym Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej. W latach 1991–1995 był członkiem Rady ds. Stosunków Polsko-Żydowskich przy Prezydencie RP. Od marca 1995 był wiceprezesem Polskiego PEN Clubu, w latach 2001–2010 prezesem, następnie został prezesem honorowym. W kwietniu 1998 został członkiem Rady Kuratorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

9 maja 2000 powołany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego w skład Kapituły Orderu Orła Białego. Kapituła tego orderu wybrała go 14 lutego 2001 na funkcję sekretarza. Zrezygnował z tej funkcji w maju 2007, w okresie prezydentury Lecha Kaczyńskiego. 25 lutego 2011 powołany przez prezydenta Bronisława Komorowskiego po raz drugi w skład Kapituły Orderu Orła Białego, a następnie przez członków kapituły 10 marca 2011 wybrany na funkcję kanclerza Orderu Orła Białego.

Był członkiem Komisji Historii i Kultury Żydów przy Polskiej Akademii Umiejętności. Od czerwca 2001 pełnił funkcję przewodniczącego Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. 27 stycznia 2005, w 60. rocznicę wyzwolenia obozu koncentracyjnego

Auschwitz-Birkenau, przemawiał na oficjalnych uroczystościach rocznicowych jako przedstawiciel polskich więźniów obozu. W 2009 zainicjował powstanie Fundacji Auschwitz-Birkenau i został przewodniczącym jej rady. Przewodniczył radzie Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Z funkcji tej zrezygnował 29 sierpnia 2006. Członek Kolegium Programowego Muzeum II Wojny Światowej od 18 maja 2009.

Autor około 50 książek i 2000 publikacji na temat Armii Krajowej, okupacji, Powstania Warszawskiego, stosunków polsko-niemieckich i polsko-żydowskich. M.in.: Ten jest z Ojczyzny mojej. Polacy z pomocą Żydom 1939-1945 (z Zofią Lewinówną, 1967, 1969, 2007), Warszawski pierścień śmierci 1939 Doktor honoris causa Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie, Uniwersytetu Żydowskiego w Baltimore, uniwersytetów we Wrocławiu, Marburgu, Warszawie, Gdańsku, Lublinie, Opolu, Hajfie, Olsztynie i Łodzi. Laureat Nagrody Herdera (1983), Nagrody Pokojowej Księgarzy Niemieckich (1986), nagrody H. Heinego (1995, Düsseldorf), Nagrody im. Romano Guardiniego (1995, Monachium) i innych. Obywatel honorowy Warszawy, Gdyni, Wrocławia, Szczecina, Sopotu, Dolnego Śląska, Gminy Oświęcim i Krakowa; członek honorowy Światowego Związku Żołnierzy AK; odznaczony Orderem Orła Białego (1995), Krzyżem Wielkim RFN (2001), wysokimi odznaczeniami Austrii, Litwy, Estonii, Węgier, Hiszpanii. Honorowy Obywatel Państwa Izrael (1991).-1944 (1967, 1970, 2008), 1859 dni Warszawy (1974, 1984, 2008), Los Żydów Warszawy 1939-1943 (1983), Dni walczącej stolicy. Kronika Powstania Warszawskiego (1984, 1989, 2004, 2008), Warto być przyzwoitym (1990, 2005), Moja Jerozolima, mój Izrael (2005), Dziennik z internowania. Jaworze 15.12.1981 – 19.04.1982 (2006), Wywiad rzeka (z Michałem Komarem, 2006), Mimo wszystko (2008), O Niemcach i Polakach. Wspomnienia. Prognozy. Nadzieje (2010), Życie trudne, lecz nie nudne (2010), Środowisko naturalne (2010), Mój Auschwitz (2010), I była dzielnica żydowska w Warszawie (2010), Kropla draży skałę? Co mówiłem do Niemców i o Niemcach przez ponad pół wieku (2011), Pod prąd. Wspomnienia dziennikarza i więźnia (2011), Wiosna jesienią – Październik '56 (2012), To, co najważniejsze (2012).

Doktor honoris causa Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie, Uniwersytetu Żydowskiego w Baltimore, uniwersytetów we Wrocławiu, Marburgu, Warszawie, Gdańsku, Lublinie, Opolu, Hajfie, Olsztynie i Łodzi. Laureat Nagrody Herdera (1983), Nagrody Pokojowej Księgarzy Niemieckich (1986), nagrody H. Heinego (1995, Düsseldorf), Nagrody im. Romano Guardiniego (1995, Monachium) i innych. Obywatel honorowy Warszawy, Gdyni, Wrocławia, Szczecina, Sopotu, Dolnego Śląska, Gminy Oświęcim i Krakowa; członek honorowy Światowego Związku Żołnierzy AK; odznaczony Orderem Orła Białego (1995), Krzyżem Wielkim RFN (2001), wysokimi odznaczeniami Austrii, Litwy, Estonii, Węgier, Hiszpanii. Honorowy Obywatel Państwa Izrael (1991).

Zmarł 24 kwietnia 2015 w szpitalu MSW w Warszawie, do którego trafił z powodu zaskłabnięcia. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 4 maja 2015 i miały charakter państwowy. Władysław Bartoszewski został pochowany w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Władysław Bartoszewski należał do orędowników pojednania polsko-żydowskiego oraz polsko-niemieckiego, a jednocześnie przez swoją działalność publicystyczną i naukową dbał o zachowanie pamięci o dziedzictwie Polskiego Państwa Podziemnego, powstania warszawskiego, o wojnie i okupacji, a także o zbrodniach totalitaryzmów nazistowskiego i komunistycznego. Jest jednym ze współtwórców powstającego w Gdańsku Muzeum II Wojny Światowej.

Wobec powyższych argumentów Prezydent Miasta Gdańska i Klub Radnych Platformy Obywatelskiej wnoszą o podjęcie uchwały o nadaniu nazwy **Plac Władysława Bartoszewskiego**.

Wnioskodawca:

Opinia Radcy Prawnego:

Sporządził:
Lidia Budzisz
Podpis.....

Zaakceptował:
Bogumił Koczot
Podpis.....

Zatwierdził:
Wiesław Bielawski
Podpis.....